

EKONOMİK KRİZİN GÖBEĞİNDE İSTANBUL'DA ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİSİ OLMANIN MALİYETİ

Ekim 2022

İstanbul, Türkiye'deki devlet ve vakıf üniversitelerinin %29'u ile birlikte; örgün eğitimde lisans ve yüksek lisans programlarına kayıtlı olan toplam 1.073.384 öğrenciye ev sahipliği yapmaktadır.¹ Büyük ve pahalı kentlerde öğrenci olmak gençlerin ve ailelerin omzuna büyük bir ekonomik maliyet yüklerken, kamu aktörlerinin sorumluluklarını da arttırmaktadır. Türkiye'nin 2018 yılının ortalarından itibaren içinden geçtiği ekonomik krizin etkilerinin en şiddetli yaşandığı kent İstanbul'dur ve İstanbul'da yaşamın maliyeti Ağustos ayı verilerine göre bir yılda %101,69 oranda artış göstermiştir.² Bu artışa sebep olan faktörlerin başında, konut piyasalarının Covid-19 krizini takip eden döviz kriziyle ters yüz oluşu gelmektedir. İstanbul'da kiralar mevcut kiracılar için yıllık %45,48 oranında artarken, yeni kiracılar için bu oran %161,4'e çıkmaktadır.³ İstanbul'da ortalama kira bedeli yeni kiralanacak konutlar için 6.360 TL'dir ve barınma, bilhassa İstanbul'a eğitim için gelmiş ve ailesi ile yaşama imkanı olmayan gençler için büyük bir krize dönüşmektedir. İstanbul'da;

- Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağlı Kredi ve Yurtlar Kurumu'nun sunduğu, toplam 12.699 yatak kapasiteli 20 öğrenci yurdu bulunmaktadır. Bu yurtlardan yararlanmak isteyen gençlerin ailelerinin ikamet adresinin İstanbul dışında olması gerekmektedir. Ayrıca, gençlerin "zorunlu staj hariç brüt asgari ücret tutarının bir buçuk katı üzerinde ücretli bir işte çalışmaması" ve "bulaşıcı hastalığı bulunmaması" yurtlara kabulün ön şartları arasındadır. Yurtlara kabul edilen öğrenciler, 2021 eğitim döneminde kaldıkları yurtların niteliğine göre aylık 230 TL ile 390 TL arasında değişen ücretler ödemiştir. 2022-2023 eğitim döneminde KYK yurt ücretlerinin 250 TL ile 450 TL arasında değişeceği açıklanmıştır.
- Özel vakıf ve kurumların sunduğu, 28.900 yatak kapasiteli 251 öğrenci yurdu bulunmaktadır. Cumhurbaşkanlığı'nın açıklamasına göre, 2022-2023 eğitim döneminde özel öğrenci yurtlarının fiyatlarının yıllık 20.000 TL ile 80.000 TL arasında değişmesi beklenmektedir.⁴

Barınma, büyük kentlerde öğrenci olanların en büyük gider kalemi olmakla birlikte; yükseköğretim gören gençlerin pek çok ihtiyacı artan enflasyon oranları ile birlikte daha maliyetli hale gelmiştir. İstanbul Planlama Ajansı İstatistik Ofisi, 2022 Eylül verileri üzerinden gerçekleştirdiği **Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Maliyeti Araştırması** ile İstanbul'da yaşayan bir üniversite öğrencisinin aylık ve yıllık yaşam maliyetinin ne kadar değiştiğini hesaplamıştır. Hesaplama, öğrencilik durumuna özgü yaşam maliyetini oluşturan unsurlar olarak tanımlanabilecek *barınma, market gideri, fatura ödemeleri, kültür sanat, kırtasiye, kişisel bakım, ulaşım* harcamaları gibi temel harcama kalemlerine yönelik birincil ve ikincil veriler üzerinden gerçekleşmiştir. Barınma, market harcaması, fatura ödemeleri gibi kalemler aylık harcama düzeyinde hesaplanırken; kıyafet ve teknoloji giderleri gibi düzenli olmayan harcamalar yıllık hesaplanmıştır.

¹ YÖK (2021-2022) Öğrenci İstatistikleri. <https://istatistik.yok.gov.tr/>

² İstanbul Planlama Ajansı (Mayıs, 2022) İstanbul'da Yaşam Maliyeti Araştırması. <https://ipa.istanbul/istanbulda-yasam-maliyeti-artiyor/>

³ İstanbul Planlama Ajansı (Mayıs, 2022) İstanbul'da Konut Krizi ile Mücadele: Konut Finansmanı Projesi Üzerine Bir Değerlendirme. <https://ipa.istanbul/wp-content/uploads/2022/05/KonutKriziRaporu.pdf>

⁴ Gençlik ve Spor Bakanlığı Yeni Yurtlar Kampüsü Açılışı, Ankara.

Üniversite öğrencilerinin yaşam maliyetleri içerisinde yer alan barınma ve fatura ödemelerinin payını doğru tespit edebilmek amacıyla hane tiplerine göre farklı hesaplamalar yapılmıştır. Böylece, üniversite öğrencileri; i) aile veya akraba yanında, ii) KYK yurtlarında, iii) özel yurtlarda ve iv) öğrenci evinde yaşama durumlarına göre farklı kategorilerde değerlendirilmiştir. KYK Yurdu'nda kalan gençler için barınma maliyeti yurt tipine göre farklılaşan ücretlerin ortalaması alınarak hesaplanırken, özel yurtlarda kalan gençlerin barınma masrafı yapılan saha araştırmasından elde edilen değerlerin ortalaması üzerinden değerlendirilmiştir. Öğrenci evi ücretleri için ise İstanbul'da üniversite öğrencilerinin sıklıkla ev kiraladığı lokasyonlarda ortalama kira bedeli belirlenmiştir. Ayrıca, market harcamaları, fatura ödemeleri, kişisel bakım, kıyafet, kültür sanat harcamalarında İstanbul Planlama Ajansı tarafından düzenli olarak yayınlanan İstanbul'da Yaşam Maliyeti Araştırması'nın örnekleminde yer alan üniversite öğrencileri verisinden yararlanılmıştır. Fatura harcamalarında bir üniversite öğrencisinin ortalama telefon, internet, su, elektrik ve doğalgaz fatura ücretleri referans alınmış; aile yanında, KYK yurtlarında ve özel yurtlarda kalan üniversite öğrencilerinin internet, su, elektrik ve doğalgaz faturaları yaşam maliyeti hesaplamasına dahil edilmemiştir. Öğrencilerin ulaşım maliyeti ise bir aylık öğrenci abonman ücreti baz alınarak hesaplanmıştır. **Bu metodoloji çerçevesinde, 2022-2023 eğitim döneminde İstanbul'da yükseköğretim görecek bir gencin ortalama yaşam maliyeti aşağıdaki gibidir:**

Tablo1: İstanbul'da Üniversite Öğrencilerinin Ortalama Yaşam Maliyeti (2022-2023)

HARCAMALAR	AİLE/ AKRABA YANI	KYK YURDU	ÖZEL YURT	ÖĞRENCİ EVİ (KİRA)
Barınma Ücreti (Aylık, TL)	0	553	3300	1900
Market Harcaması (Aylık, TL)	0	0	0	1230
Fatura Ödemeleri (Cep Telefonu, İnternet, Elektrik,Su, Doğalgaz) (Aylık, TL)	80	80	80	480
Kültür, Sanat, Eğlence Harcaması (Aylık, TL)	260	260	260	260
Yemek Maliyeti (Aylık, TL)	550	550	550	550
Ulaşım Harcaması (Aylık, TL-Kişisel araç hariç)	109	109	109	109
Kitap, Kırtasiye Harcaması (Aylık, TL)	160	160	160	160
Kişisel Bakım Harcaması (Aylık, TL)	210	210	210	210
Kıyafet ve Aksesuar Harcaması (Yıllık, TL)	2570	2570	2570	2570
Teknoloji Harcaması (Yıllık, TL)	2920	2920	2920	2920
Aylık (TL)	1826,5	2379,5	5126,5	5356,5
Yıllık (TL)	21918	28554	61518	64278

Bu tablo karşısında, KYK bursu/kredisi 2022 yılında lisans öğrencileri için aylık 850 TL, yüksek lisans öğrencileri için ise 1.700 TL olarak belirlenmiştir. Özellikle kentlerde üniversite öğrencisi olmak ekonomik olarak sürdürülebilir olmaktan çıkarken, Türkiye'nin güncelliğini koruyan 11. Kalkınma Planı'nda Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın sorumlu olduğu tedbirler arasında üniversite öğrencilerinin barınma hakkının ve gıda başta olmak üzere temel ihtiyaçlara erişiminin garanti altına alınması tanımlanmamıştır.